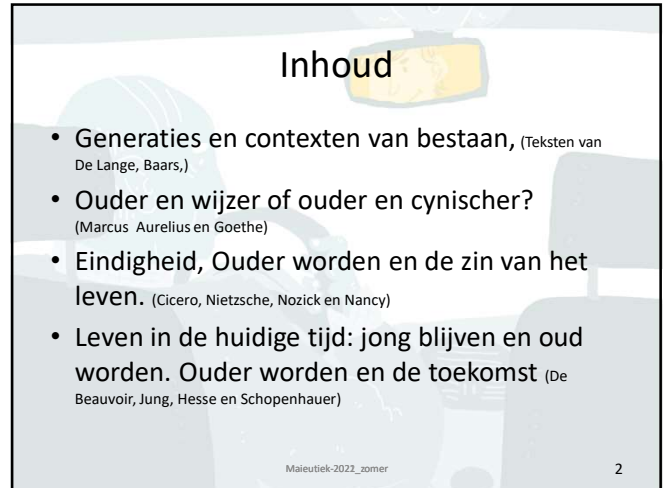

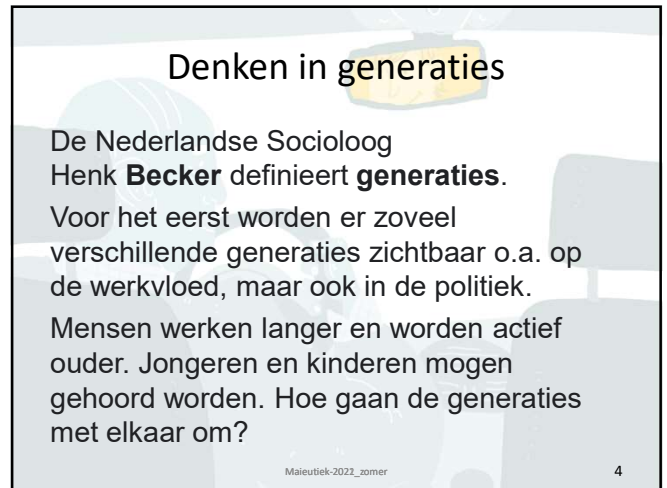
1

2

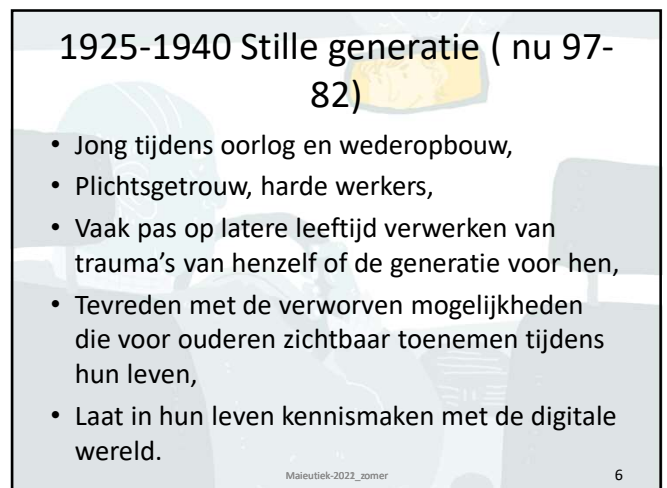
3

4

5

6

1941-1955 Babyboom (83-67)

- Jong tijdens stijgende welvaart van het naoorlogse Nederland,
- Protestgeneratie,
- Hadden de macht van het getal en de (financiële) ruimte voor inzetten van veranderingen. (communes, kresj,)
- Zelfontplooiing, kritiek, veranderingen, heilige huisjes en vaste patronen sneuvelen

Maieutiek-2022_zomer

7

7

1956-1970 Generatie X (66-52)

- Verloren generatie, generatie van Nix,
- Eerst veel zwaarte; van de dreiging van de bom tot jeugdwerkeloosheid,
- Daarna toch op hun pootjes terecht gekomen,
- Economisch wel gevoel van kwetsbaarheid,
- Praktisch, zelfredzaam en no-nonsense
-

Maieutiek-2022_zomer

8

8

1971-1985 Pragmatische generatie (51-37)

- Patatgeneratie
- Tijdperk van groeiende mogelijkheden,
- Profiteren optimaal van wat de babyboom heeft bereikt,
- Eigen levensgeluk als hoogste doel,
- Zelfontplooiing,
- Passiviteit in plaats van politieke activiteit,

Maieutiek-2022_zomer

9

9

1986-2000 generatie Y (36-22)

- Millennials, achterbank generatie,
- Groot geworden met nieuwe technologie,
- Dreiging van terrorisme en geweld (Zinloos geweld is een term uit 1997, TwinTowers 2001, Fortuyn 2002, van Gogh 2004)
- Zelfverzekerd,
- Geen automatisch gezag aanvaarden,

Maieutiek-2022_zomer

10

10

2001-2015 generatie Z (21-7)

- Digitaal opgegroeid,
- Economische crisis en klimaat crisis,
- Kunnen goed snelle informatie verwerken,
- Hebben een korte aandacht spanne,
- Zijn enerzijds wijs voor hun leeftijd, internationaal georiënteerd,
- Lijken alles te mogen wat ze willen, maar hebben ook snel een label en worden beschermd opgevoed. (curlingouders)

Maieutiek-2022_zomer

11

11

2016-2030 generatie Alpha (tot 6 jaar)

- Hier weten we natuurlijk nog niet zoveel van bijvoorbeeld blijken ze nu de generatie te zijn van Oorlog in Europa (en daar staat niets over in mijn overzichtje)
- Vooral op basis van wat er sociologisch en economisch nu lijkt te gebeuren.
- Het blijft dus vaag.

Maieutiek-2022_zomer

12

12

Vragen

- Herken je dit?
- Wat wel en wat niet?
- Is de intergenerationele relatie belangrijk en hoe geef je dat vorm?
- Herken je de generatie kenmerken bij jongere of oudere vrienden/ kennissen en kinderen in je omgeving?

Maieutiek-2022_zomer

13

13

Andere manieren om generaties in te delen

Maieutiek-2022_zomer

14

14

Anders kijken naar de generaties

Discours over ouder worden moet kritisch worden gezien (Jan Baars, blz. 417)

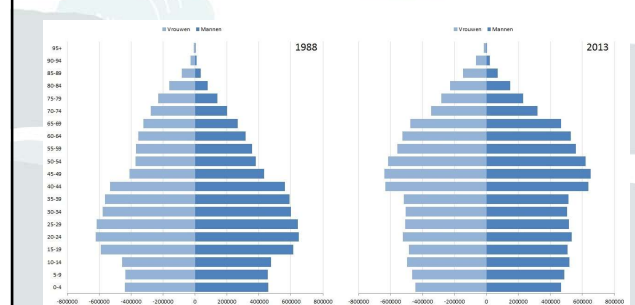
- **Ouderdom** gaat over vergrijzing en getalsverhoudingen
- **Veroudering** gaat over veroudering van lichaam en geest
- **Ouder worden** gaat over het goede leven

Maieutiek-2022_zomer

15

15

Ouderdom

Maieutiek-2022_zomer

16

16

Over veroudering

Het nature-nurture debat is hier volop aanwezig.

- Genen, Chromosomen, Telomeren. Veroudering kan worden gezien als een natuurlijk proces, maar ook als een ziekte. <https://www.scientias.nl/muizen-met-opgerekte-telomeren-leven-extreem-lang-en-gelukkig/>
- Sociologie en training en voeding. Erik Scherder en anderen maken duidelijk dat veroudering iets is dat kan en moet worden tegengegaan. Trudy Dehue en anderen leveren ook kritiek op dit discours. (Zie bijeenkomst 4)

Maieutiek-2022_zomer

17

17

Over ouder worden

Persoonlijke keuzes omtrent en omgaan met ouderdom en veroudering;

- Wil ik alles wat er kan?
- Naar mate we langer kunnen blijven leven wordt overleven minder, en levenskwaliteit meer onderwerp van gesprek.
- Herstel en verlengen van vitale vermogens en/of aanpassing aan verouderend lichaam.
- Omgaan met sterfelijkheid

Maieutiek-2022_zomer

18

18

Nederland vandaag de dag

- Babyboom was een opstand tegen de ouderen, stond tegenover de gevestigde orde,
 - Is nu zelf gevestigde orde (geweest),
 - Komen nu in opstand tegen 'jeugd van tegenwoordig',
- "Dit is de generatie die wil blijven" schrijft Frits de Lange over de 50 generatie van nu.

Maieutiek-2022_zomer

19

19

Meer ouderen maakt de jongeren jonger

Maieutiek-2022_zomer

20

Meer ouderen maakt de jongeren jonger

- Als de oudst werkende directeur of bestuursvoorzitter 70+ is, dan is wordt een collega van 40 een jongere.
- De relatie met het gezag verandert wanneer een meerderheid van actieve ouderen het gezag inschat van gezagsdragers (politie, overheid) die qua leeftijd (bijna) hun kinderen hadden kunnen zijn.

Maieutiek-2022_zomer

21

21

Ouder en wijzer of ouder en cynischer?

Maieutiek-2022_zomer

22

22

Ouder en wijzer of ouder en cynischer?

Het nadenken over ouder worden en levenskunst is er vanaf eerste overgeleverde teksten. (De gemiddelde leeftijd was laag maar vooral o.i.v. strijd en slavendom.)

Ouderen waren degenen met parrèsia (recht van spreken).

Ook dan is er kritiek op hun rol. (Aristoteles)

Ook dan wordt er geklaagd over jongeren. (Aristoteles en Plinius de Jongere)

Maieutiek-2022_zomer

23

Cynisme is een verkeerd begrepen term

Vandaag de dag is het een soort wantrouwen dat mensen ontwikkelen in de loop van hun leven.

Klassiek was cynisme ooit (Diogenes 4de eeuw BCE) een eigenwijze omgang met de cultuur.

Cynisch is laten zien dat je niet naïef gebleven bent en weet hoe de wereld in elkaar zit. (Sloterdijk *Kritiek van de cynische rede*. 1983)

Maieutiek-2022_zomer

24

Niet cynisch maar reflectief

Marcus Aurelius (121-180) wordt gezien als een late Stoïcijn.

- De macht van Rome is op zijn hoogtepunt
- Adoptief keizers regeren (erfelijke lijn werd vaak als ongeschikt gezien).
- Vóór de bekering van Constantijn (312, 313)

Weldoener, wijs en bedachtzaam en goed op de hoogte van de kennis van zijn tijd. De mens- en natuur opvatting is opzienbarend modern en dat maakt zijn overdenkingen ook heel modern.

Maieutiek-2022_zomer

26

25

Het veranderende antwoord op de vraag naar zin

Maieutiek-2022_zomer

26

26

Vóór-christelijk; De mens is een tijdelijk wezen

De mens hoort bij de natuur, waarbij de atomen een tijdje deze menselijke vorm aannemen en straks, als alles, weer uiteenvallen. (van Democritus 4de eeuw BCE)

De goden (blz. 101) zijn niet degenen van wie mensen het goede kunnen verwachten. Kennis van goden en mensen is hier beide een bijdrage aan een eigen rationele greep op het leven.

Maieutiek-2022_zomer

27

Stoa en christendom: Er is een doel voor de mens

Plato en Aristoteles gaan (i.t.t. Democritus) beiden uit van een doel en een bedoeling met de mensen. Dat doel ligt echter niet in het hier en nu, maar in een toekomst en staat los van de natuur. (de ideeënwereld, de onbewogen beweging) Dit denken werd in het Christendom opgenomen. Voor het denken over onszelf als eindige wezens in het ondermaanse heeft dit een enorme impact.

Maieutiek-2022_zomer

28

Goethe op de grens tussen twee wereldbeelden

Hoort bij Romantiek en de Verlichting. Is Lutheraans opgevoed, geïnspireerd door Kant en Spinoza. Is voorbeeld van de *Sturm und Drang* in Duitsland (het (jonge) genie centraal, tussen 1767 en 1785)

Enerzijds Bildung en sterke moraal, anderzijds pragmatisch, politiek en vooral kritisch op het idee van het eeuwige leven. Het gaat om leven in het hier en nu, naar je natuur.

Maieutiek-2022_zomer

29

Postmodern: God is dood

Als Nietzsche schrijft (eind 19de eeuw) dat God dood is en wij zijn moordenaars. Hij beschrijft het einde van een lang tijdperk waarin de meeste mensen uitgingen van:

- een doel (telos)
- én dus een zin van het leven
- en een eeuwigheid daarna.

(n.b. Binnen dat idee zijn er veel verschillen, maar dit is wat ze gemeenschappelijk hebben)

Maieutiek-2022_zomer

30

Zingeving en levenskunst

De kritische generatie heeft zijn heilige huisje verbrand, maar moet nu leven met de gevolgen.

Hoe kom je aan zingeving als alles wat ooit vanzelfsprekend was door die kritiek uit zijn vanzelfsprekendheid is losgerukt?

Als je geen zin hebt, moet je maar zin maken!
René Gude (1957-2015) Humeurmanagement

Maieutiek-2022_zomer

31

Zin hebben of zin maken en ouder worden

- Leven als leerschool
- Leven als voorbereiding

Zingevend; ouder worden is wijzer of beter worden of dichterbij het doel komen.

- Leven als toevalligheid
- Leven als fundamenteel eindig

Geen gegeven zin; óf ouder worden zien als leven in falend materiaal óf (Gude) zin maken.
Hoe ziet dat er dan uit?

Maieutiek-2022_zomer

32

Moderne antwoorden op de vraag naar zin

Maieutiek-2022_zomer

33

33

Moderne variaties van zingeving krijgen vorm

- Bijdrage in het hier en nu,
- Nalaten aan toekomstige wereld,
- Stoïcijns of epicuristisch leven,
- Levinas; de ander en het samenleven als primaat,
- Jaspers; transcendentie,
- Posthumanisme waarbij wij deel zijn van de natuur in beweging,
-

Maieutiek-2022_zomer

34

Cicero (106-43)

Redenaar en leermeester van de jongere mannen die de politiek in willen. Ouder was toen zeker wijzer en kwam met recht van spreken. Maar hij was zelf ook somber door levensomstandigheden. (58)

Iedere fase heeft zijn eigen nut en betekenis.

Vrijheid van denken over óf er een ziel is of niet, óf de geest van het lichaam loskomt of niet. (blz. 73 en 77)

Maieutiek-2022_zomer

35

Nietzsche (1844-1900)

Groot liefhebber van de klassieke wereld; geen almachtige god, geen doel, geen zin.

Doordenken van zijn concepten zonder taboe.

Zie zijn opvattingen over mogen sterven of zelfs moeten sterven. (264/265)

Maar anderzijds is er een doorgaande lijn met alle denkers voor hem; zinvolheid in de rede, die beklijft in boeken (265)

Maieutiek-2022_zomer

36

Nietzsche

- Er is geen ziel en geen kern die gedachte wordt later heel zichtbaar in het Franse existentialisme.
- Maar ook worden wie je bent. Leeft in een tijd van opgelegde vormen. Vrijheid is worden wie je bent en leven naar je (onderdrukte) natuur.
- Kritiek op zich 'canoniserende' ouderen (270) én behoefte zijn nageslacht te inspireren. (271)

Maieutiek-2022_zomer

37

Nozick (1938-2002)

- Nozick denkt weer als Cicero na in twijfel; is er een ziel of niet?
- Wat betekent een beeld van een wel of niet hiernamaals voor je leven nu?
- Is de behoefte aan voortleven ook een gevolg van een nog niet voltooid leven nu?
- Kun je ook je leven juist aan het einde serieus in de waagschaal stellen? (368)

Maieutiek-2022_zomer

38

Nancy (1940)

- Vanuit het lichaam- geest onderscheid kijken naar de samenhang:
- Ben ik mijn lichaam?
- Wanneer merk ik mijn lichamelijkheid op?
- Wanneer voelt het eigen lichaam als vreemd?
- Ook de indringer in mijn lichaam ben ik.
(indringers zoals een prothese, gebit of transplantatie die je jezelf laten voelen)

Maieutiek-2022_zomer

39

2022 Posthumanisme in twee smaken

- Ene richting ziet vooral een technische overschrijding van de beperkingen van het menselijke lichaam. (je brein uploaden of bijwerken de mens als cyborg.)
- De andere richting ziet meer in onszelf weer verbinden met de aarde, waarbij ook effecten van wat de aarde wil een rol gaan spelen. (vibrant matter/ levendige materie)

Maieutiek-2022_zomer

40

Jong blijven en oud worden

Maieutiek-2022_zomer

41

41

Jung (1875-1961)

- Jung stelt dat ouder worden en geslaagd zijn ook impliceert dat grote delen van wie je bent ongebruikt zijn gebleven en dat kan tot ongelukkig zijn leiden.
 - Hij zegt schaar je achter wat en wie je nu bent en denk van daaruit verder.
- Hoe beperk je jezelf, zonder bitterheid en spijt, lijkt zijn belangrijkste vraag. Levenskunst vraagt persoonlijke groei.

Maieutiek-2022_zomer

42

De Beauvoir (1908-1986)

- In tegenstelling tot Jung ligt hier de nadruk niet op individuele ontplooiing, maar op de maatschappij die bepaalde vormen van leven faciliteert en andere beperkt.
- Het ligt niet alleen aan jezelf hoe je oud kunt worden. Nuttig zijn is de norm en dat sluit ouderen makkelijk uit van het goede leven.
- Levenskunst vraagt maatschappelijke verandering.

Maieutiek-2022_zomer

- 43

Belichaamd zelf en context

Tussen 'dit is de generatie die wil blijven' (440) en 'hypercultuur van de eindigheid' (434) (Zie college 1) pleit Baars voor 'vereindiging'. (435)

Individuele verhalen over leven dat ook eindig is in een sociale omgeving die veronderstelt dat individuen zelf hun leven leiden.

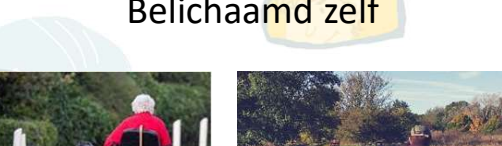
Trudy Dehue waarschuwt voor de commerciële versie van het vertoog dat ontstaat rondom dit thema.

Maleutiek-2022_zomer

44

Belichaamd zelf

Bron <https://www.scootmobielcomfortabel.nl/blog/blog/le-mag-een-scootmobiel-rijen/>

<https://kennisbundel.vilans.nl/kennisbundel-ouderen-met-iv-ziektebeiden.html>

Zie ook <http://www.jennyslatman.nl/wp-content/uploads/2018/05/hoe-belichaamd-is-het-corps-propre.pdf>

Maleutiek_2022_zomer

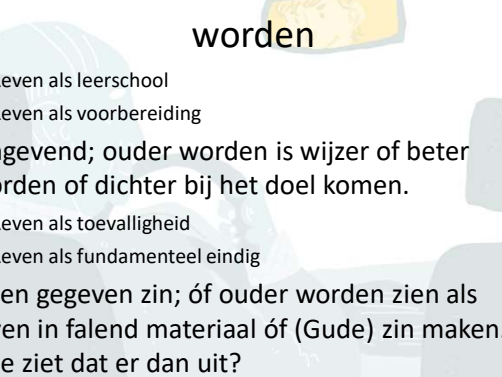
46

Hesse en Schopenhauer; Het is een fase!

- Hoe verzoen je je daarmee als ouder wordende mens?
- Bij Schopenhauer is het de vaste kern in ieder mens, die uitmaakt hoe iemand omgaat met ouder worden. De positieve kant is voor hem dat je het leven maar beter achter de rug kan hebben. (251)
- Hesse erkent de neiging tot somberheid of klagen, maar zoekt de lichtheid van het bestaan.

Maieutiek-2022_zomer

- 47

Zin hebben of zin maken en ouder worden

- Leven als leerschool
- Leven als voorbereiding

Zingevend; ouder worden is wijzer of beter worden of dichter bij het doel komen.

- Leven als toevalligheid
- Leven als fundamenteel eindig

Geen gegeven zin; óf ouder worden zien als leven in falend materiaal óf (Gude) zin maken.
Hoe ziet dat er dan uit?

Maleutiek-2022_zomer

- 48

Moderne variaties van zingeving krijgen vorm

- Bijdrage in het hier en nu,
- Nalaten aan toekomstige wereld,
- Stoïcijns of epicuristisch leven,
- Levinas; het samenleven als prismaat,
- Jaspers; transcendentie,
- Nieuw materialisme of vitalisme waarbij wij deel zijn van de natuur in beweging,
-

Maieutiek-2022_zomer

49

Vraag voor dag 2

- Wil je nadenken over hoe je zelf goed ouder worden ziet? Heb je daarbij concrete voorbeelden.

1. Voorbeelden waarvan je dat dat wil ik ook. Dus positieve inspiratie.
2. Voorbeelden waarvan je denkt zo wil ik het niet. Dus negatieve inspiratie.

Het mogen persoonlijke voorbeelden zijn of mensen uit de publieke sfeer

Maieutiek-2022_zomer

50